

Eduskunta
Suuri valiokunta
SuV@eduskunta.fi

Asia: Jatkokirjelmä UJ 11/2023 vp - U 76/2022 vp: Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi luonnon ennallistamisesta (ennallistamisasetus)

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry kiittää mahdollisuudesta tulla asiassa kirjallisen asiantuntijalausunnon kautta kuulluksi. MTK toteaa asiasta seuraavaa:

Vaiteliaisuuspyynnöstä

MTK kummeksuu ja kritisoi U-jatkokirjelmään liittyvää menettelyä eli vaiteliaisuuspyyntöä. Eduskunnalta pyydetään perustuslain 50.3 §:n perusteella vaiteliaisuutta asian käsittelyssä tietyiltä osin Suomen neuvottelutavoitteiden turvaamiseksi siihen saakka, kunnes neuvottelut asiasta neuvostossa on saatu päätökseen. MTK pitää julkisuusperiaatteesta poikkeamista erittäin ongelmallisena.

MTK korostaa, että EU:n ennallistamisasetus on koko suomalaisen yhteiskunnan kannalta erittäin merkittävä lainsäädäntöehdotus. Lisäksi sillä on vaikutuksia erityisesti yksityisiin maa- ja metsätaloudenharjoittajiin sekä maanomistajiin. On erikoista, mikäli näin tärkeän ja julkisuudessaakin paljon esillä olleen asian osalta ei mahdollisteta avointa keskustelua. Kun jatkokirjelmästä on poistettu se osa, josta ilmeni, miten valtioneuvosto täydentää aikaisempia kantojaan, MTK ei voi muodostaa kantaa siitä, ehdottaako valtioneuvosto Suomen puolesta sellaista toimintalinjaa, jota on pidettävä kannatettavana. Mikäli yhteiskunnan eri toimijoilla ei ole ennen neuvottelujen päättymistä mahdollisuutta saada tietoa siitä, mikä on valtioneuvoston kanta asetus ehdotuksen jatkokäsittelyyn, ne eivät voi omasta puolestaan muodostaa käsitystä myöskään siitä, toimiiko valtioneuvosto neuvotteluissa eduskunnan ilmaiseman kannan mukaisesti vai siitä poiketen.

Asetusehdotuksesta ja neuvoston yleisnäkemykseen suhtautumisesta yleisesti

MTK korostaa, että se on alusta lähtien – ja jo ennen ehdotuksen julkaisua – suhtautunut komission lainsäädäntöehdotukseen erittäin kriittisesti. MTK:n käsitys on edelleen se, että ehdotetun kaltaisena toteutuessaan ennallistamisasetus vaikuttaisi erittäin merkittävästi suomalaiseen maa- ja metsätalouteen. Vaikutusten suuri mittakaava johtuisi asetuksen piiriin kuuluvien alueiden määrästä, tavoitteiden määrällisestä ja ajallisesta kunnianhimosta, edellä mainituista seikoista johtuvista valtaisista toimenpidetarpeista sekä niihin väistämättä liittyvistä suorista ja epäsuorista kustannuksista. Ainakaan kaikilla ennallistamistoimien piiriin kuuluvilla alueilla nykyistä toimintaa ei voitaisi jatkaa tai toimintaa olisi ainakin merkittäväällä tavalla muutettava.

MTK korostaa toissijaisuusperiaatteen merkitystä silloin, kun unioni toimii aloilla, jotka eivät kuulu sen yksinomaiseen toimivaltaan. On arvioitava kriittisesti, onko unionin sääntely todella tarpeen. MTK katsoo edelleen, että sääntelyn tavoitteena oleva luonnon monimuotoisuuden edistäminen luonnon tilaa parantavilla

ennallistamis- ja luonnonhoitotoimilla on tavoite, joka voidaan vähintään yhtä hyvin – ellei jopa paremmin – saavuttaa kansallisesti asioista päättämällä. Mikäli EU-sääntelyä kuitenkin tehdään, sen keskiössä on oltava kansallinen liikkumavara ja joustavuus. Muutoin Suomelle aiheutuvien kustannusten kohtuullistamisen ja kustannustehokkuuden varmistamisen kannalta ratkaisevaa toimien kohdentamista ja priorisointia ei pystytty riittävällä tavalla tekemään.

MTK on pyrkinyt vaikuttamaan ennallistamisasetuksen käsittelyyn sekä kansallisella tasolla että EU-tasolla rakentavalla tavalla. Yksiselitteisen vastustamisen sijaan järjestö on aktiivisesti pyrkinyt tarjoamaan konkreettisia ja perusteltuja muutosehdotuksia, joiden kautta kokonaisuutta olisi mahdollista viedä tasapainoisempaan ja hyväksyttävämpään suuntaan. MTK:n käsityksen mukaan Suomi on toiminut vastaavaa lähtökohtaa noudattaen neuvostossa. MTK huomauttaa kuitenkin, että vaikka neuvoston yleisnäkemystä koskeva päätöksentekotilanne ei vielä lopullisesti ratkaisekaan lainsäädännön kohtaloa, se on silti hetki, jossa on valittava puoli: kannatetaanko vai vastustetaanko aikaansaattua neuvottelutulosta?

MTK vaatii, että Suomi pyrkii vielä kaikin mahdollisin keinoin vaikuttamaan neuvostossa niin, että neuvoston yleisnäkemykseen sisällytetään muutokset 4 artiklan mukaisten ennallistamisvelvoitteiden rajaamisesta vain Natura 2000 -verkostoon kuuluville alueille ja 4 artiklaan sisältyvien heikentymättömyysvelvoitteiden merkittävästä supistamisesta erityisesti siten, että artiklan 7 kohta poistetaan kokonaan. Lisäksi Suomen on muiden artiklojen osalta tavoiteltava yhä edelleen kansallisen liikkumavaran ja joustavuuden lisäämistä. Mikäli nämä muutokset eivät ole mukana hyväksyttäväksi tulevassa neuvoston yleisnäkemyksessä, Suomen tulee vastustaa yleisnäkemysten hyväksymistä.

Neuvostokäsittelystä ja asetusehdotuksen olennaisen sisällön muutostarpeista

Jatkokirjelmässä on selostettu neuvoston käsittelyn aikana tapahtuneita keskeisimpiä asetusehdotuksen muutoksia ja niiden vaikutuksia sekä niiden suhdetta Suomen neuvottelukantoihin. MTK toteaa yleisesti, että vaikka neuvoston tämänhetkisen puheenjohtajamaan Ruotsin johdolla valmistellussa neuvoston yleisnäkemyksessä on MTK:n käsityksen mukaan positiivisia muutoksia komission ehdotukseen verrattuna, Suomen on neuvostossa kiinnitettävä huomiota vielä etenkin erittäin keskeiseen ja vaikutuksiltaan merkittävään 4 artiklaan.

MTK muistuttaa, että marraskuussa 2022 valmistuneesta eduskunnan suuren valiokunnan lausunnosta ilmenevän kannan mukaan Suomi ei hyväksy ennallistamisasetusta komission esittämässä muodossa. Valiokunnan lausunnossa painotetaan heikentymättömyysvelvoitteen olevan EU:n suhteellisuusperiaatteen kannalta ongelmallinen, minkä lisäksi valiokunta katsoo sen vievän jäsenvaltioita kustannusten ja muiden vaikutusten hallinnan kannalta merkittävän liikkumavaran. Lisäksi valiokunta korostaa ylipäättään Suomelle aiheutuvien kustannusten merkittävää kohtuullistamista. MTK korostaa, että näiltäkin osin 4 artiklalla on erittäin ratkaiseva merkitys.

Edellä todetun perusteella MTK peräänkuuluttaa Suomelta erittäin vahvaa ja määrätietoista otetta 4 artiklan suhteen koko neuvostokäsittelyn ja lainsäädäntöprosessin ajan. On tärkeää, että Suomi pitää rohkeasti esillä itselleen merkittävimpiä asioita ja ilmaisee mahdollisen tyytymättömyytensä neuvostossa selvästi, mikäli se katsoo, että sillä on edelleen tarpeita 4 artiklan kehittämiseksi Suomen kannalta parempaan suuntaan. MTK toteaa, että mikäli 4 artiklan mukaisten ennallistamisvelvoitteiden rajaaminen vain Natura 2000 -verkostoon kuuluville alueille ei onnistu, Suomen on sitäkin ponnekkaammin edistettävä muita keinoja tuoda artiklaan lisää kansallista liikkumavaraa ja muuta joustavuutta. MTK:n näkemysten mukaan oikeaan suuntaan vieviä muutoksia on mahdollista saada aikaan kaikkien 4 artiklan pääelementtien eli ennallistamisvelvoitteiden, heikentymättömyysvelvoitteiden ja poikkeusmahdollisuuksien kautta.

Kansalliset kustannukset

Jatkokirjelmässä todetaan Suomen edellyttäneen, että asetusehdotuksen toimeenpanon kansallisia kustannuksia saadaan olennaisesti ehdotuksessa arvioituja kustannuksia pienemmiksi. MTK pitää kustannusten alentamiseen liittyviä vaatimuksia Suomen kannalta erittäin tärkeinä. Jatkokirjelmän mukaan Suomi on laatinut esityksen laaja-alaisia luontotyyppejä koskevasta ennallistamistavoitteiden lisäjoustosta, jolla olisi merkittävä kustannusvaikutus. Ehdotuksen mukaisesti jäsenmaat voisivat määritellä laaja-alaisimmille luontotyypeille yleistä velvoitetta matalammat ennallistamisen tavoitteet. MTK suhtautuu tällaiseen ehdotukseen toissijaisena vaihtoehtona myönteisesti, mutta katsoo, että ensisijaisesti 4 artiklaan perustuvat ennallistamisvelvoitteet tulee rajata koskemaan vain Natura 2000 -verkostoon kuuluvia alueita.

Heikentämiskielto

Jatkokirjelmän mukaan heikentämiskielto rajattaisiin koskemaan 90 %:a kaikista esiintymistä 100 %:n sijaan, ja heikentämiskieltoille asetettaisiin kynnsarvo. Jatkokirjelmässä todetaan, että alkuperäisen ehdotuksen tiukan ja lopputulosperusteisen heikentämiskielton sijaan heikentämiskieltoille esitetty kynnsarvo mahdollistaisi artiklan kansallisen toimeenpanon siten, että vain merkittävä haitta tulisi pyrkiä estämään ja luontotyyppien esiintymien kestävä käyttö voisi varmemmin jatkua. MTK ei pidä edellä kuvattuja muutoksia riittävinä. MTK huomauttaa, että näiden muutosten jälkeenkin heikentämisvelvoitteet olisivat erittäin merkittäviä. Lisäksi MTK toteaa, että sinällään positiivisilta vaikuttaviin ja oikeansuuntaisiin muutoksiin liittyy merkittävää tulkinnallista epävarmuutta. MTK katsoo edelleen, että heikentymättömyysvelvoitteita tulee merkittävästi supistaa erityisesti siten, että 4 artiklan 7 kohta poistetaan kokonaan. 4 artiklan 6 kohdan osalta MTK on puolestaan ensisijaisesti ehdottanut koko 4 artiklaa koskevan pääajatuksensa mukaisesti, että heikentämiskielto rajattaisiin koskemaan vain Natura 2000 -verkostoon kuuluvia alueita. Toissijaisesti MTK on ehdottanut, että 4 artiklan 6 kohdan mukainen heikentämiskielto rajattaisiin koskemaan vain niitä alueita, joilla on jo tehty jokin ennallistamistoimi. Sen ei siis tule koskea alueita, jotka mahdollisesti joskus ennallistetaan.

Suotuisan viitealan määrittely ja tuntemattomat luontotyytit

MTK pitää jatkokirjelmässä kuvattuja neuvoston puheenjohtajamaan esittämiä muutoksia erittäin tarpeellisinä ja perusteltuina. MTK kannattaa sitä, että asetustekstistä poistettaisiin viittaus 70 vuoden takaiseen tilanteeseen suotuisan viitealan määrittelyn osalta. MTK kannattaa myös sitä, että tuntemattomassa tilassa olevien alueiden tila tulisi selvittää sen sijaan, että niihin suoraan tietopuutteiden vallitessa kohdistuisi ennallistamisvelvoitteita.

Kansallinen metsäpolitiikka ja jäsenvaltioiden liikkumavara

Jatkokirjelmän mukaan Suomi on edellyttänyt, että kansallinen metsäpolitiikka huomioidaan ennallistamisasetuksessa ja että yhteisiä metsäindikaattoreita ei sisällytettäisi EU-säädökseen. MTK kehottaa eduskuntaa pyytämään valtioneuvostolta tarkemman selvityksen siitä, mitä valtioneuvosto tarkalleen on vaatinut kansallisen metsäpolitiikan huomioimisen osalta. MTK muistuttaa, että suuren valiokunnan aiemmassa lausunnossa todetuin tavoin valiokunta ei kannata yhteisten metsäindikaattoreiden sisällyttämistä EU-säädöksen, vaan katsoo kansallisin toimin päästävän parempaan lopputulokseen. Kanta on siis yksiselitteisen kielteinen, ja tämän mukaisesti valtioneuvoston on neuvotteluissa toimittava.

MTK toteaa, että metsäindikaattoreiden jakaminen kahteen kategoriaan (kaikille pakolliset ja valinnaiset) on oikeansuuntainen muutos. MTK korostaa kuitenkin, että 10 artikla tulisi ensisijaisesti poistaa kokonaan. Mikäli tämä ei ole mahdollista, toissijaisesti kaikkien indikaattorien tulisi olla valinnaisia. Ratkaisua, johon sisältyy edes osittain kaikille pakollisia indikaattoreita, ei suinkaan voida pitää Suomen kannalta ensisijaisena tai tyydyttävänä sääntelyratkaisuna.

MTK muistuttaa Suomen ottaneen johdonmukaisesti sen kannan, että metsäpolitiikka kuuluu kansallisen päätäntävällän piiriin. Suomen on oltava kansallisen päätäntävällän osalta tinkimätön. Siltä osin, kun EU:lla

on toimivaltaa ympäristö-, maatalous- ja energiasektoreilla, jotka joko suoraan tai välillisesti vaikuttavat metsiin, on kiinnitettävä erityistä huomiota toissijaisuusperiaatteen noudattamiseen. MTK pidättäytyy aiemmassa näkemyksessään, jonka mukaan Suomen ei pidä kannattaa ehdotuksia, jotka yksityiskohtaisten indikaattoreiden kautta kaventaisivat metsänomistajien mahdollisuuksia päättää esimerkiksi metsänhoidon tavoista. Lisäksi MTK korostaa, että samat indikaattorit eivät sovi kaikkialle. Luonnon monimuotoisuuden kannalta keskeisten rakennepiirteiden vahvistaminen on erittäin tärkeää, mutta ja eri tavoitteiden yhteensovittamisen näkökulmasta on välttämätöntä, että yksittäisten rakennepiirteiden tavoitetaso voi vaihdella alueen käyttötarkoituksen ja ajankohdan mukaan. Tämä toteutuu parhaiten, kun talousmetsien luonnonhoidon toimet jätetään kannustamiseen perustuvien kansallisten ohjauskeinojen varaan.

Muut keskeiset kysymykset

Jatkokirjelmässä tuodaan esiin, että täsmentämättä jätettyjen muiden keskeisten kysymysten osalta Suomi on edellyttänyt neuvotteluissa asetusehdotuksen eri kohtiin joukkoa muutoksia, joilla parannettaisiin asetus ehdotuksen toimeenpanon edellytyksiä ja parannettaisiin sääntelyn sosiaalista, taloudellista ja ekologista kestävyyttä. Suomi on pyrkinyt säilyttämään tavoitteiden kunnianhimon samalla, kun velvoitteiden toteuttamiskelpoisuuteen on ajettu parannuksia ja kohtuullisuutta. MTK toteaa, että sen on jatkokirjelmään sisältyvän tiedon perusteella mahdotonta ottaa kantaa siihen, onko valtioneuvosto kohdistanut huomionsa näiltä osin oikeisiin asioihin, tai onko se saavuttamassa asetettuja neuvottelutavoitteita. MTK kehottaa eduskuntaa vaatimaan valtioneuvostolta tarkempaa selvitystä siitä, mitä muutoksia Suomi on neuvotteluissa näiltä osin edellyttänyt.

Kansallinen ennallistamissuunnitelma

MTK pitää jatkokirjelmässä kuvattuja kansallista ennallistamissuunnitelmaa koskevia muutoksia oikeansuuntaisina. MTK toteaa kuitenkin jatkokirjelmään sisältyvän muutokuvauksen olevan niin suppea, että sen perusteella ei ole mahdollista arvioida tarkasti, onko useampien artiklojen kautta määrittyvä kansallisia ennallistamissuunnitelmia koskeva sääntely Suomen kannalta hyväksyttävä kokonaisuus. MTK toteaa, että Suomen ei tule hyväksyä näiltä osin mitään muuta lopputulosta kuin sellainen, jossa jokaisella jäsenmaalla yksiselitteisen selvästi säilyy viimekätinen päätösvalta oman kansallisen ennallistamissuunnitelmansa sisällöstä (mitä, missä, milloin ja miten ennallistetaan).

Turvepellot ja ruokaturva

Jatkokirjelmän mukaan neuvoston puheenjohtajamaa esittää turvepeltojen ennallistamisvelvoitteeseen tavoitteiden alentamista ja lisäjoustoja sekä mahdollisuutta ottaa huomioon kansallisia ja paikallisia olosuhteita. MTK pitää näitä muutoksia ehdottoman tärkeitä ja edellyttää, että Suomi pitää niistä kiinni. Suomen on lisäksi pyrittävä vielä entisestään kohtuullistamaan ennallistamisvelvoitteita prosenttilukuja laskemalla ja joustomahdollisuuksia lisäämällä.

Jatkokirjelmässä viitataan kansalliseen vaikutustenarviointiin, jonka mukaan turvemaiden ennallistaminen ei vaarantaisi Suomen ruokaturvaa, mutta voi vaikuttaa maatalouteen alueilla, joilla suuri osuus pinta-alasta on turvepeltoja. MTK korostaa, vaihtoehtoisia tuotantomuotoja ei Suomen olosuhteissa ole laajemmassa mitta-kaavassa, ja siksi ennallistaminen käytännössä tarkoittaa aina maataloustuotannosta luopumista. Lisäksi MTK muistuttaa, että turvemaat ovat tila- ja aluetason viljelyvarmuuden turvaajana merkittäviä ja keskeinen osa suomalaisen maatalouden tuotantopotentiaalia. Turvemaat jakautuvat epätasaisesti maan sisällä, joten alueellisesti niiden merkitys ruoantuotannolle on paljon suurempi kuin mitä kokonaisala antaa ymmärtää. Taloudellisesti kyse on erittäin isosta menetyksestä tai kustannusnoususta, jos merkittävä määrä turvemaita siirtyy pois tuotannosta tai jos jatkossa sallitut vaihtoehtoiset tuotantotavat ovat suomalaisiin olosuhteisiin sopimattomia. Siksi MTK on katsonut, että komission ehdottamat maatalouskäytössä olevien turvemaiden ennallistamista ja vettämistä koskevat prosenttitavoitteet ovat liian kunnianhimoisia etenkin Suomen kaltaisille maille, joissa tällaisia alueita on paljon.

MTK kiinnittää huomiota siihen, että jatkokirjelmässä ei käsitellä lainkaan 9 artiklaan sisältyviä maataloutta koskevia indikaattoreita. MTK kehottaa eduskuntaa selvittämään valtioneuvostolta neuvottelutilanteen ja sen merkityksen Suomen kannalta myös näiltä osin.

Raportointi ja seuranta

MTK pitää erittäin kannatettavana ja perusteltuna puheenjohtajamaan esitystä seuranta- ja raportointivälien pidentämisestä. Komission ehdottamat aikamääreet ovat muutosten havaitsemisen ja luotettavan tiedon keräämisen kannalta epätarkoituksenmukaisia ja kohtuutonta hallinnollista taakkaa aiheuttavia, ja ne heikentäisivät toteutuessaan luonnon monimuotoisuuden edistämistoiminnan kustannustehokkuutta.

Delegoidut säädökset

Jatkokirjelmässä on selostettu puheenjohtajamaan esittämiä muutoksia, jotka kirjelman mukaan rajaisivat merkittävästi delegoitua toimivaltaa. MTK ei katso kuvattujen muutosten olevan riittäviä. Selkein ja vaikutuksiltaan ennakoitavin ratkaisu on poistaa etenkin liitteitä I–VI koskeva delegoitu säädösvalta kokonaan. MTK muistuttaa, että suuren valiokunnan aiemmassa lausunnossa todetuin tavoin valiokunta suhtautuu kielteisesti komissiolle ehdotettuun delegoituun säädösvaltaan, joka koskee liitteitä I–VI. Valiokunnan lausunnon mukaan liitteiden muuttamisen tulee tapahtua tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Kanta on siis yksiselitteisen kielteinen, ja tämän mukaisesti valtioneuvoston on neuvotteluissa toimittava.

Rahoituskysymykset

Jatkokirjelman mukaan puheenjohtajamaa on neuvottelujen loppuvaiheessa sisällyttänyt asetuksen 18 artiklaan uuden rahoitusasioihin liittyvän kohdan. MTK pitää rahoitusta koskevaa keskustelua keskeisenä osana kokonaisuuden käsittelyä ja suhtautuu siten lähtökohtaisesti positiivisesti ehdotuksiin, joilla komission esityksen puutteita pyritäisiin paikkaamaan. Esitys ei kuitenkaan riitä ratkaisemaan rahoitukseen liittyviä avoimia kysymyksiä. Komission ehdotuksessa ei ole mietitty huolellisesti käytettävissä olevien rahoituslähteiden sopivuutta ja riittävyyttä, ja nämä seikat on selvitettävä ennen lainsäädännön tekemistä eikä sen voimaantulon jälkeen. Suomen ei tule hyväksyä sellaista lainsäädäntöä, joka mahdollisesti tai jopa todennäköisesti on ylimitoitettu käytettävissä oleviin resursseihin nähden. Asiaa on tarkasteltava sekä EU-tasoisesta että kansallisesta näkökulmasta.

MTK korostaa, että ennallistamistoimia ei tule rahoittaa nykyisellä maatalouspolitiikan rahoituksella, sillä siihen liittyy muutenkin vähentämispaineita. Lisäksi maatalous kamppailee historiallisen kovan kustannuskriisin ja kannattavuusongelmien kanssa. Myös EU:n mahdollinen laajeneminen itään lisää maatalousrahoitukseen kohdistuvaa painetta.

Omaisuuksensuoja

MTK on johdonmukaisesti ja painokkaasti korostanut, että luonnon tilan parantamista koskevien toimien tulee perustua maanomistajien vapaaehtoisuuteen. Tämä koskee myös ehdotetun EU:n ennallistamisasetuksen asiayhteyttä. MTK edellyttää, että omaisuudensuoja ja luonnon monimuotoisuuteen kytkeytyvien toimien hyväksyttävyyden turvataan tinkimättömästi. MTK on huolissaan siitä, että jatkokirjelmään ei sisälly minäkäänlaista kuvausta siitä, miten Suomi on neuvotteluissa pyrkinyt tuomaan esiin välttämättömän tarpeen varmistaa omaisuudensuojan toteutuminen sekä säädöstekstissä että myöhemmän käytännön toimeenpanon yhteydessä. On ehdottoman tärkeää, että valtioneuvosto arvioi puheenjohtajamaan muutosehdotuksia myös tältä kannalta ja esittää asiaa koskevat päätelmänsä myös eduskunnalle.

MTK:n käsityksen mukaan komissio on suhtautunut omaisuudensuojaan liittyviin huoliin välinpitämättömästi. Tämä ei ole hyväksyttävää, sillä EU:ta sitoo suoraan Euroopan ihmisoikeussopimuksen omaisuuden suoja-artikla, ja se on otettava huomioon kaikessa sääntelyssä. Se seikka, että lainsäädäntöehdotuksen velvoitteet kohdistuisivat jäsenmaihiin, ei suinkaan jätä yksityisiä maanomistajia lainsäädännön vaikutusten

ulkopuolelle. Suomalaisissa maanomistusolosuhteissa valtiontasoiset velvoitteet esimerkiksi luontoarvojen heikentymättömyyteen tai maatalous- ja metsäindikaattoreiden myönteiseen kehitykseen liittyen koskevat väistämättä myös yksityisiä maanomistajia ja elinkeinonharjoittajia. MTK kehottaa eduskuntaa pyytämään valtioneuvostolta riittävän yksityiskohtaisen selvityksen siitä, millä tavoin ja millaisin muutosehdotuksin Suomi on pyrkinyt neuvotteluissa varmistamaan, että mahdollinen lainsäädäntö ei toteutuessaan miltei osin vaarana perustuslaillista omaisuudensuojaa tai Suomeen vakiintunutta vapaaehtoisuuden lähtökohtaa.

Oikeusperusta

MTK muistuttaa, että aiemmasta U-kirjelmästä ilmenevän valtioneuvoston kannan mukaan valtioneuvosto katsoo tarpeelliseksi pyrkiä varmistamaan, että lainsäädäntöehdotuksen ehdotettu oikeusperusta on riittävä kaikilta osin. Valtioneuvosto pitää tarpeellisena saada neuvoston oikeuspalvelun lausunto jatkovalmistelua varten erityisesti metsäympäristöjä koskevan ehdotuksen osalta. Valtioneuvosto toteaa U-kirjelmässä, että esityksen jatkokäsittelyssä on arvioitava sitä, onko ehdotuksen sisältö toissijaisuusperiaatteen mukainen. MTK kiinnittää huomiota siihen, että jatkokirjeeseen ei sisälly tietoa siitä, onko Suomi vaatinut neuvoston oikeuspalvelun lausunnon hankkimista, onko lausunto saatu ja mikä mahdollisen lausunnon sisältö on. MTK kehottaa eduskuntaa pyytämään asiasta selvityksen valtioneuvostolta. MTK kehottaa vaatimaan selvitystä myös siitä, millä tavoin Suomi on arvioinut neuvoston puheenjohtajamaan muutosehdotuksia toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden kannalta.

Lainsäädäntöehdotuksen vaikutuksista

Jatkokirjelmään sisältyy osio, jossa on esitetty täydentäviä huomioita asetusehdotuksen kansallisista taloudellisista vaikutuksista. MTK pitää läpi lainsäädäntöprosessin jatkuvaa ja perusteellista kansallista vaikutustenarviointia ehdottoman tarpeellisena. Vaikutuksia on arvioitava yhtä laadukkaasti taloudelliselta, ympäristölliseltä ja sosiaaliselta kannalta, sillä asetusehdotuksen laajuus ja monipuolisuus merkitsee väistämättä myös laajoja ja monipuolisia vaikutuksia.

Ympäristöministeriön arvion mukaan puheenjohtajamaan kompromissiehdotuksen mukaiset luontotyyppien ennallistamista koskevat toimeenpanon kansalliset kustannukset olisivat kokonaisuudessaan karkean arvion mukaan noin 756–778 miljoonaa euroa vuosittain 2024–2050 välisenä aikana. Kokonaiskustannusten arvioinnissa ei ole huomioitu kaupunkiympäristöihin, virtavesiin, pölyttäjiin, maatalousympäristöihin ja metsiin liittyvien tavoitteiden edellyttämien toimenpiteiden kustannuksia. MTK pitää tätä erittäin ongelmallisena ja mahdollisesti harhaanjohtavana, vaikka se toisaalta ymmärtää vaikutustenarviointiin liittyvät haasteet. Valtioneuvoston on kuitenkin panostettava siihen, että se voisi edes jollakin tavalla tarkemmin kuvata edellä mainittujen seikkojen taloudellisia vaikutuksia. MTK on tyytymätön myös siihen, että jatkokirjelmän mukaan hallinnollisten lisäkustannusten ei arvioida olevan erityisen merkittäviä, mutta mitään mittaluokkaa näille kustannuksille ei esitetä. Siitä, mitä voidaan pitää erityisen merkittävänä, voi olla hyvin erilaisia näkemyksiä, minkä vuoksi epämääräisiä ja tarkemmin perustelemattomia arvioita ei tule pitää riittävinä näin merkittävässä asiassa.

Valtiontalouteen kohdistuvat kustannukset olisivat ympäristöministeriön karkean arvion mukaan noin 626–650 miljoonaa euroa vuosittain. Valtiontalouteen kohdistuva kustannus on jonkin verran kokonaisarviota pienempi, koska erityisesti vesienhoidon velvoitteiden ja toimenpiteiden kautta kustannuksia ohjataan myös muualle kuin valtiontalouteen. Maininta kustannusten ohjaamisesta muualle kuin valtiontalouteen on MTK:n mielestä epämääräinen ja huolta aiheuttava. Liittykö ennallistamisasetukseen ja sen toimeenpanoon riski siitä, että kustannukset jäisivät joiltain osin maa- ja metsätaloudenharjoittajien tai maanomistajien kannettavaksi? Tällaista ei pidä hyväksyä.

Jatkokirjelmässä todetaan, että puheenjohtajamaan esitys pitää jo sisällään kustannusten kannalta merkittäviä muutoksia luontotyyppien ennallistamisen kohdentumiseen siten, että kustannuksiin ja kustannusvaikutavuuteen olisi mahdollista vaikuttaa erityisesti toimeenpanon ensimmäisinä vuosina. MTK huomauttaa, että

kustannuksiin ja kustannusvaikuttavuuteen on voitava vaikuttaa muulloinkin kuin toimeenpanon ensimmäisinä vuosina. Lisäksi MTK kiinnittää huomiota siihen, että jatkokirjelmässä ei tarkemmin kuvata tai arvioida, minkä mittaluokan kustannusalenemaan puheenjohtajamaan esitys Suomen osalta johtaisi. Se, millaista euronääräistä kustannusten alenemaa on pidettävä merkittävänä ja riittävänä, ei ole yksiselitteistä ja mielipiteet voivat vaihdella. Perustellun näkemyksen muodostaminen vaatii tarkempaa selostusta asiasta. Näin ollen MTK pitää liian ylimalkaisena sitä tapaa, jolla esillä olleiden muutosehdotusten vaikutuksia toimeenpanon kansallisiin kustannuksiin on jatkokirjelmässä käsitelty.

Helsingissä 15.6.2023

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Päivi Nerg
elinvoimajohtaja

Marko Mäki-Hakola
metsäjohtaja

Johan Åberg
maatalousjohtaja